

Gebed en zalving voor zieken

Een handreiking voor de praktijk

Fonteinkerk Haarlem, september 2007
ds. Jos Douma

Inleiding

In deze notitie worden in de eerste plaats een aantal aandachtspunten aan de orde gesteld die van belang zijn om zich een juist beeld van het verschijnsel 'gebed en zalving' te vormen. In de tweede plaats wordt omschreven hoe de invulling van een samenzijn bij een ernstig en/of langdurig ziek gemeentelid thuis eruit kan zien (een soort 'orde van dienst', die overigens niet bedoeld als een strak keurslijf). Met deze notitie wil de kerkenraad van de Fonteinkerk bevorderen dat het toepassen van 'gebed en zalving' in de gemeente op een zorgvuldige en verantwoorde manier gebeurt die opbouwend is voor alle betrokkenen.

De inhoudelijke lijn van deze notitie is met name gebaseerd op het boek 'Vergeving en genezing. Ziekenzalving in de christelijke gemeente' van dr. M.J. Paul uit 1997. Deze notitie biedt niet een uitgebreide studie rond de ziekenzalving maar presenteert het resultaat van studie. Studiemateriaal is te vinden op: www.josdouma.nl/genezing. Verder wordt verwezen naar de gehouden preek in de Fonteinkerk in de morgendienst van zondag 2 september 2007 waarin een uitleg en toepassing is gegeven van Jakobus 5:13-16.

Aandachtspunten

Aan het samenzijn waarin gebed en zalving plaats vinden gaat een pastoraal gesprek (indien nodig meerdere gesprekken) vooraf waarin met de zieke en nabije familieleden wordt doorgesproken over de betekenis van gebed en zalving en over de verwachtingen die er ten aanzien van dit gebeuren leven. Andere aandachtspunten die in dit gesprek, dat een onderwijzend karakter heeft, aan de orde moeten komen zijn:

- Komt de vraag om gebed en zalving van de zieke zelf? (Het is uit Jakobus 5:14 duidelijk dat de zieke zelf de vraag moet stellen. De zieke geeft daarmee te kennen zijn of haar ziekte en de genezing daarvan helemaal in Gods hand te willen leggen. Het is een daad van persoonlijke overgave.)
- Wat is de betekenis van de olie? (Het staat symbool voor het werk van de Geest van Christus en voor de geestelijke vreugde. Zo verwijst de olie naar genade, toewijding en persoonlijke overgave.)
- Wat is de betekenis van het zalven? (Het is en lichamelijke aanraking die extra waarbaar maakt hoe dicht onze Heelmeester bij ons wil komen.)
- Zijn er zonden die beleden moeten worden? (In Jakobus 5 is er een duidelijke relatie met het belijden van zonden. Het is zeker niet zo dat de ziekte het gevolg is van concrete zonde in het leven van de zieke. Wel geeft de Bijbel aan dat de ziekte ook een gelegenheid voor de zieke is om aan zelfonderzoek te doen en om eventuele specifieke zonden die er zijn te belijden ten overstaan van een ambtsdrager. De vraag om gebed en zalving heeft dus als achtergrond dat de zieke hartelijke bereid is om zich te plaatsen voor onze heilige Vader.)

- Wat is de betekenis van de aanwezigheid van de predikant en de ouderling (of als er geen eigen predikant is: van twee ouderlingen)? (In deze ambtsdragers, die door God geroepen zijn tot hun bediening in de gemeente, komt Christus zelf naar de zieke toe. Tegelijk vertegenwoordigen zij de gemeente, omdat gebed en zalving bijbels gezien plaats behoort te vinden binnen de context van de kerkelijke gemeente waar de zieke lid van is.)
- Welke andere wegen om genezing te vinden zijn er bewandeld? (Vindt er medische behandeling plaats? Worden er alternatieve geneeswijzen toegepast en zo ja, wat is de achtergrond daarvan? Is de zieke naar genezingsdiensten geweest? Duidelijk moet worden dat 'gebed en zalving' niet worden gezien als een soort laatste redmiddel.)
- Welke verwachting leeft er bij de zieke ten aanzien van gebed en zalving? (Het gaat erom dat de zieke een sterk geestelijk verlangen heeft om de genezende nabijheid van Christus op een intensere manier te ervaren. De gelovige verwachting van 'gebed en zalving' als het gaat om genezing mag dezelfde zijn als die van elk gelovig gebed: dat God kan genezen en dat Hij het op zijn tijd en wijze ook zal doen. De genezing heeft hierbij niet alleen betrekking op het lichaam, maar op heel de mens: ziel, geest en lichaam. Op geen enkele wijze mag de verwachting leven dat door 'gebed en zalving' genezing kan worden afgedwongen.)
- Wat is het doel van gebed en zalving? (Het gaat er om dat de zieke wil kiezen voor een leven uit genade, in gehoorzaamheid aan de Heer en er vóór alles – ook vóór het ontvangen van lichamelijke genezing – naar verlangt om Gods genezende aanwezigheid op een verdiepte manier in zijn of haar leven te ervaren.)

Het is van belang dat er ook na het samenzijn voor 'gebed en zalving' pastorale begeleiding aan de zieke gegeven wordt om te zoeken naar de zegen die ontvangen is.

Orde voor het samenzijn

Het moment van samenzijn voor 'gebed en zalving' wordt van te voren aan de gemeente meegedeeld, zodat er gebeden kan worden om de genade en de nabijheid van God voor alle betrokkenen. Op het afgesproken moment komen de predikant, de ouderling, de zieke en eventuele gezinsleden samen. Er wordt zorg voor gedragen dat het samenzijn niet van buiten wordt verstoord. De predikant heeft de leiding van het samenzijn.

1 Bijbel-opening

We zijn samen in de naam van onze Heer Jezus en we mogen geloven dat Hij zelf in ons midden is.

Matteüs 18:20

'Waar twee of drie in mijn naam samen zijn, ben ik in hun midden.'

We mogen in dit samenzijn de Zoon van onze God, die onze Heiland is, ontmoeten als onze Heelmeester.

Lucas 4:18-19

'De Geest van de Heer rust op mij,
want hij heeft mij gezalfd.
Om aan armen het goede nieuws te brengen
heeft hij mij gezonden,
om aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken
en aan blinden het herstel van hun zicht,
om onderdrukten hun vrijheid te geven,
om een genadejaar van de Heer uit te roepen.'

Jesaja 53:3-5

Hij werd veracht, door mensen gemeden,
hij was een man die het lijden kende
en met ziekte vertrouwd was,
een man die zijn gelaat voor ons verborg,
veracht, door ons verguisd en geminacht.
Maar hij was het die onze ziekten droeg,
die ons lijden op zich nam.
Wij echter zagen hem als een verstoteling,
door God geslagen en vernederd.
Om onze zonden werd hij doorboord,
om onze wandaden gebroken.
Voor ons welzijn werd hij getuchtigd,
zijn striemen brachten ons genezing.

We willen samen zoeken naar Gods genezende kracht in gehoorzaamheid aan de woorden van de apostel Jakobus.

Jacobus 5:14-16

'Laat iemand die ziek is de oudsten van de gemeente bij zich roepen; laten ze voor hem bidden en hem met olie zalven in de naam van de Heer. Het gelovige gebed zal de zieke redden, en de Heer zal hem laten opstaan. Wanneer hij gezondigd heeft, zal het hem vergeven worden. Beken elkaar uw zonden en bid voor elkaar, dan zult u genezen. Want het gebed van een rechtvaardige is krachtig en mist zijn uitwerking niet.'

2 Gebed

Er wordt door de predikant of de ouderling gebeden om afhankelijkheid, oprechtheid, toewijding en leiding van de heilige Geest.

3 Zingen

Psalm 103 vers 1 en 5 (eventueel lezen)

Zegen, mijn ziel, de grote naam des HEREN,
laat al wat binnen in mij is Hem eren,
vergeet niet hoe zijn liefde u heeft geleid,
gedenk zijn goedheid, die u wil vergeven,
die u geneest, die uit het graf uw leven
verlost en kroont met goedertierenheid.

Zoals een vader liefdevol zijn armen
slaat om zijn kind, omringt ons met erbarmen
God onze Vader, want wij zijn van Hem.
Hij die ons zelf uit aarde heeft genomen,
Hij weet, dat wij, uit stof aan 't licht gekomen,
slechts leven op de adem van zijn stem.

4 Schuldbelijdenis

De schuldbelijdenis wordt uitgesproken door de zieke en de aanwezigen samen,
of door de predikant of ouderling namens de zieke en de andere aanwezigen.

'Lieve Heer God en Vader,
Ik wil nu met mijn leven bij U komen.
Ik wil vergeving vragen voor al mijn zonden.
Ik zie in dat ik het offer van de Heer Jezus Christus nodig heb
voor vergeving van mijn schuld ten opzichte van U.
Heer Jezus, ik neem U aan als mijn persoonlijke Redder en Verlosser.
Dank U dat U ook voor mijn zonden stierf aan het kruis.
Ik wil mijn hart voor U openen.
Wilt U door Uw Heilige Geest in mijn hart wonen
en mij vernieuwen van binnenuit.
Leer mij om U te volgen en te gehoorzamen.
Leer mij Uw woord steeds meer te begrijpen.
Dank U dat ik op grond van uw woord mag weten
kracht ontvangen te hebben om een kind van God te zijn.
Ik leg mijn leven in Uw hand.
Amen.'

5 Genadeverkondiging

1 Johannes 1:9 en 2:1b-2

'Als we onze zonden belijden, dan zal God, die trouw en rechtvaardig is, ons onze zonden vergeven en ons reinigen van alle kwaad. Wij hebben een pleitbezorger bij de Vader: Jezus Christus, de rechtvaardige. Hij is het die verzoening brengt voor onze zonden, en niet alleen voor die van ons, maar voor de zonden van de hele wereld.'

6 Gebed voor de zieke

Er wordt door de predikant voor de zieke gebeden, waarbij een hand op het hoofd van de zieke wordt gelegd. In het gebed worden de zieke en de ziekte met name genoemd en wordt er een beroep gedaan op de genezende kracht van Jezus Christus. Dit gebed wordt afgesloten deze woorden: 'De God van alle genade hele u in zijn liefde, vertrooste u door zijn Geest, vervulle u met zijn vrede, door Jezus Christus, onze Heer.' Het 'Amen' wordt gezamenlijk gezegd.

7 Zalving

De zalving vindt plaats doordat de predikant (of de ouderling) wat van de meegenomen olie (een flesje amandelolie of olijfolie) op zijn hand giet om met zijn hand vervolgens het voorhoofd van de zieke te zalven. Dit kan gebeuren met het kruisteken als het symbool dat heenwijst naar de gekruisigde Christus die juist door het kruis onze Heelmeester is. Hierbij worden deze woorden gesproken: ' N.N., ik zalf u in de naam van onze Heer Jezus opdat u de zalving van de heilige Geest zult ontvangen, tot heling van al uw zwakheden, naar ziel, geest en lichaam. In de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest.' De overvloedige olie kan met een doekje worden weggeveegd.

8 Zingen

Het samenzijn wordt besloten met het zingen van Gezang 456 uit het Liedboek voor de Kerken:

Zegen ons Algoede,
neem ons in uw hoede
en verhef uw aangezicht
over ons en geef ons licht.

Stort, op onze bede,
in ons hart uw vrede,
en vervul ons met de kracht
van uw Geest bij dag en nacht.

Amen, amen, amen!
Dat wij niet beschamen
Jezus Christus onze Heer,
amen, God, uw naam ter eer!
